

Okrugli stol

ULOGA DUHOVNIH POKRETA I MANJIH SKUPINA MLADIH U ŽIVOTU I DJELOVANJU ŽUPNIH ZAJEDNICA

(Predstavljanje iskustva u radu s mladima i kritička interdisciplinarna interpretacija)

„Okrugli stol“ održan je treći dan poslije podne. Njegovo oblikovanje i vođenje bilo je povjereno Alojziju Hoblaju, asistentu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Rad se odvijao u tri faze.

U prvoj fazi predstavnici nekih crkvenih pokreta i grupa iznijeli su svoja iskustva u radu s mladima.

U drugoj fazi interdisciplinarna grupa stručnjaka kritički se osvrnula na predstavljena iskustva.

U trećoj fazi bila je diskusija u plenumu.

U pristupu temi ovog razgovora težište je stavljeno na interdisciplinarno promatranje fenomena pokreta i grupa u pastoralno-katehetskom radu s mladima u okviru župne zajednice.

Ovaj prikaz načinio sam većim dijelom na osnovi pismenih sažetaka koje su načinili sami sugovornici i na osnovi njihovih intervenata prema magnetofonskom zapisu. Kako mi je prostor ograničen, to sam pojedine intervente morao skratiti.

I. PREDSTAVLJANJE ISKUSTVA

Pokrete i grupe izabrao sam *slučajno*, jer sam tim putem htio postići reprezentativnost pojedinih pokreta i grupa u našoj suvremenoj crkvenoj situaciji. Nakon izbora sugovornici su na vrijeme dobili nekoliko pitanja, kojima su se mogli poslužiti pri oblikovanju izvještaja. Donosim sažetak pitanja:

- Na kojoj se slici Crkve pokret-grupa inspirira i uspoređuje?
- Koju ulogu ima pokret-grupa u stvaranju osjećaja crkvene pripadnosti kod svojih članova?
- Koji model Crkve želi pokret-grupa ostvariti?
- Posvećuje li pokret-grupa pažnju temama koje se nameću životom Crkve i sadašnjim trenutkom?
- Kakvo iskustvo ima pokret-grupa s osnovnim crkvenim funkcijama (diakonijska – koinonija – kerigma – liturgija)?

Slijede odgovori prema slučajno izabranim pokretima i grupama. Riječ je o šest izvještaja koje bismo na neki način mogli uzeti kao uzorak naše crkvene situacije.

1. VJERONAUČNA SKUPINA MLADIH U ŽUPAMA: UTRINE, ZAPRUDE SREDIŠĆE – NOVI ZAGREB (Martina – Zvonko – Josip)

1) *Osnovna opcija*: župa je mjesto okupljanja i vjerničkog življenja. Unatoč minimalnim prostornim uvjetima (crkva je smještena u dva mala stana) mladi su se opredijelili da crkvenu zajednicu i zajedništvo grade tamo gdje žive – unutar župnih okvira.

„Već sada dolaze generacije koje su tu rodene i tu primile krštenje... Prošlo je petnaest generacija kroz naše župne zajednice, od kojih su mnogi mladi sudjelovali ili sudjeluju u punom ostvarenju župnog zajedništva i u njegovu rastenju od katehizacije i organizacije župnog zajedništva do karitativnog djelovanja.”

U središte zajedništva kao polazište i cilj svakog okupljanja mladi ovih župnih zajednica stavljaju euharistijsko slavlje koje oni sami oblikuju. Na tim slavljinama okuplja se oko 180 mladih vjernika. Euharistijsko se okupljanje zatim produlji u nevezanom razgovoru, što se pokazalo izuzetno plodnim za druge inicijative u izgradnji crkvenog zajedništva.

2) *Oblikovanje katehetskih susreta*. Katehezi pristupaju kao osnovnom činiocu u izgradnji crkvene zajednice i zajedništva. Oblikovali su osam grupa koje sačinjavaju učenici srednjih škola, studenti i mladi radnici. Svaka vjeronaučna grupa ima svoje vrijeme susreta, tako da svi mogu sudjelovati. U ekipi animatora (župnik, kapelan, dvije sestre uršulinke) postoji međusobna suradnja. Dosljedno „opciji”, u vjeronaučnim skupinama nalaze se samo oni mladi koji stanuju na teritoriju ovih župa.

Mladi redovito organiziraju zajedno s mladima iz dekanata prigodne duhovne obnove i euharistijska okupljanja u crkvi sv. Katarine u Zagrebu.

3) *Sekcija za mlade u župnom pastoralnom vijeću*. Mladi imaju svoje mjesto unutar pastoralnog vijeća kao posebna sekcija. Članove biraju mladi unutar vjeronaučnih skupina.

„Cilj ove sekcije je organizirati mladež u svim vidovima župnog i vjerničkog života mladih u župi.”

4) *Uređivanje župnog biltena* – „*Zajednica mladih katolika*” (ZAMKA). Mladi bilten uređuju samostalno, jer je njegova svrha okupljanje i rad s mladima u župnim zajednicama. Izlazi svakog tjedna u 180 primjeraka i veoma je dobro primljen. Tako je ZAMKA postala važan činilac u životu i radu mladih u ovim župnim zajednicama.

5) *Hodočašća i gostovanje mladima u domovini i izvan domovine*.

„Ovakvi susreti otvaraju vidike, primaju se nove spoznaje, približavamo se jedni drugima i tako potpunije rastemo kao vjernici. Osobito dubok dojam ostavljaju u nama izleti u prirodu...”

6) *Karitativno djelovanje* redovito je sudjelovanje u župnom životu. Umjesto zaključka mladi ističu da je model njihova crkvenog okupljanja iskustvo župnog življenja i sudjelovanja.

1) Grupa je *nastala spontano* iz potrebe mladih da prodube svoju vjeru i dosljednije žive Evanđelje. Mladi su isto tako sami našli i mjesto okupljanja i svećenika voditelja (don Petra Šolića). Riječ je uglavnom o studentima i mladim radnicima koji potječu iz različitih župa grada Splita. Po želji mladih to se okupljanje nastavlja i za vrijeme praznika. Tijekom godine povremeno održavaju duhovne vježbe, koje su se za mlade pokazale kao „dragocjeno iskustvo Boga...”.

2) *Vrijeme, način i sadržaj okupljanja*. Mladi se okupljaju subotom i nedjeljom. Subotom je na programu meditativno moljenje krunice. Zatim slijedi euharistijsko slavlje, koje je uvijek kreativno oblikovano. Nedjeljom je na programu predavanje kojemu kao uvod prethodi moljenje krunice. Predavanje je kratko s redovitom diskusijom. Spontanom molitvom i pjesmom zaključuje se susret. U izvještaju su spomenuti samo neki sadržaji: apostolat laika (analiza koncilskog dekreta o *Apostolatu laika*); izabrane biblijske teme u vezi sa životom mladih; poezija; predbračna čistoća; mladi i mir; vrednote mladih; euharistija. Na izbor tema utječu crkvena i kulturna gibanja u svijetu i kod nas (NEK, Godina mladih, Godina mira...). Sudjelovanje mladih, od izbora do obrade teme, veoma je aktivno, tako da svećenik u tome samo koordinira.

3) *Rezultati*

„Sva ova subotno-nedjeljna događanja u crkvi svetog Filipa u Splitu ne bi imala svoj smisao i puno koristi da ne idu za oživotvorenjem u konkretnoj svakodnevnicima. U tom smislu moglo bi se govoriti o određenim plodovima.”

Posebno se ističe da ovo okupljanje izgrađuje svijest crkvenosti u mladima te sakramentalni i molitveni život.

4) Umjesto *zaključka* u izvještaju se ističu dvije stvari:

- glad mladih za duhovnim vrijednostima razlog je ovog okupljanja;
- ako su mladi katkad radikalni u svojim zahtjevima, to bi trebalo pripisati njihovoj „nerazboritosti”.

3 MLADI NA PUTU MIRA, POMIRENJA I POVJERENJA (don Vinko Kraljević)

Po mišljenju izvjestitelja još je preuranjeno govoriti o ovom iskustvu rada s mladima.

1) Osnovni *cilj* ovog pokreta jest komuniciranje iskustva vjere među mladima iz različitih dijelova svijeta. Ističu se i drugi ciljevi:

– uključivanje u život mjesne Crkve, u život župne zajednice i u život univerzalne Crkve;

komunicirati živoga Boga, nadasve radost, jednostavnost i milosrđe;

– hodočastiti i srcem i nogama, i molitvom i rukama, cestom mira, pomirenja i povjerenja: k svima kršćanima i k svima ljudima u mjestu i uvjetima svog životnog postojanja.

Jedno od središta ovog gibanja jesu „seminari što ih pokreće Ekumenska zajednica braće iz Taizea (Francuska) u istoimenom mjestu i u nekim evropskim vele-

gradovima". Karizmatik ovog pokreta je brat Roger, koji se u svome radu nada-
njuje ekumenskim duhom.

2) *Pretpostavka, polazište i svrha* u ovom radu s mladima jest samostalno traže-
nje odgovora na pitanja koja si mladi postavljaju. To se pak traženje interpretira
kao traganje za Bogom, stavljajući u središte inicijativu Božju. Svrha se ne sastoji u
stvaranju nekakvog *pokreta*, „već se prvenstveno traži zalaganje mladih tamo gdje
oni žive“.

3) *Oblici rada*. Rad se odvija u seminaru koji traje tjedan dana. Vrednuje se i
potiče život u zajednici i rad u grupama.

4) *Rezultati*. Iskustvo pokazuje da se mladi oduševljavaju za ponudu ovog pro-
grama te da nastoje produbiti svoja prva iskustva koja su stekli na seminaru. Do sa-
da je kroz ljetne i zimske seminare prošlo više od dvije tisuće mladih vjernika kod
nas. Plod je toga iskustva i jedna molitvena zajednica na razini grada Zagreba (Ma-
rija Pomoćnica—Knežija, pod vodstvom Vinka Kraljevića).

4. MALI TEČAJ – KURSILJO (MT) (vlč. Andrija Vrane)

Ovaj crkveni pokret poznat je još i pod imenom: *Tečaj radosnog naviještanja
Evandjelja*. Iako je *Kursiljo* prvenstveno namijenjen odraslima, održavaju se tako-
der i tečajevi za mlade.

1) MT se *temelji* na II. vatikanskom koncilu – na ekleziologiji Božjega naroda
(LG 32,37 i CD 30,1). Što se tiče ekleziologije župe, izvještaj se poziva na kardina-
la Danneelsa, na izjavu koju je on dao na Simpoziju evropskih biskupa o evange-
lizaciji Evrope. Izjava glasi: „Župe nisu samo teritorij nego i grupa.“

2) *Svrha* je MT:

„Omogućiti i posredovati *doživljaj bitnoga* u kršćanstvu s ciljem da se kršćan-
stvu dade *kičma*. U tom smislu pokret je uvjetovan dvjema činjenicama. S
jedne strane, u Zapadnoj Crkvi stoljećima se pristupalo *kršćanskom bitku* u
prevelikoj mjeri teoretski i intelektualno, a zanemarivalo se doživljajno. S druge
strane, danas sve više raste crkvena svijest da bez života nema ni kršćanstva.“

3) Zato je:

„pravi *cilj* Kursilja *kršćanska zajednica*. Kursiljo traži kršćane koji su sposobni i
spremni izgrađivati zajednicu, omogućiti i pružiti zajedništvo. Stoga se ne treba
čuditi da su upravo ti ljudi koji su prošli MT... vrlo aktivni u oblikovanju crk-
venih bazičnih zajednica.“

4) *Polazište, sadržaj i oblici rada*. Radosno naviještanje kršćanstva osnovno je za
MT. U polazištu se posebno stavlja naglasak na *radosno*. Ono pak dolazi do izražaja
u pjesmi, nagovorima, opuštenom pričanju i šali. Posebna se pažnja posvećuje
šutnji i molitvi krunice i spontanim molitvama. Doživljaj Božjeg darivanja (milost)
donosi sudionicima mir i oslobođenje. U tome nastaju uvjeti za obraćenje. Postoji
mogućnost pristupa sakramentu pomirenja. U MT radi se tinski: 4–5 laika i 2–3
svećenika. Rad se odvija u malim skupinama: 5–7 sudionika. Poslije nagovora
(ima ih osamnaest) postoji mogućnost dijaloga s voditeljima grupe, koji stoje na
raspolaganju za pojedinačne razgovore. Takav način rada stvara dublje zajedništvo.

„Iz tog zajedništva izrastaju *kičme*; ljudi koji su kadri stati iza Kristove stvari i za nj posvjedočiti, ne za sebe, da su elita, nego dati svjedočanstvo da služe.”

5. NEOKATEKUMENSKI PUT (Vanja – Zlatko)

1) *Što je neokatekumenat?* U izvještaju se ističe da nije riječ o crkvenom pokretu niti o posebnoj duhovnosti. Imajući u vidu osnovnu *nakanu*, a to je dovesti do odrasle i zrele vjere one koji su daleko od Crkve, tvrdi se da je neokatekumenat „svojevrstan katekumenat”. Svojevrstan je zato što je riječ o već krštenim osobama koje imaju neko iskustvo pripadnosti Crkvi.

2) Među neokatekumenima nalaze se osobe svih dobi, obrazovanja, zanimanja i društvenih statusa, pa tako i *mladi*, koje se u neokatekumenatu ne privilegira niti zapostavlja. U ovom crkvenom zajedništvu mladi nalaze svoje mjesto.

3) *Polazište* neokatekumenskog puta temelji se:

„na egzistencijalnom susretu s Božjom riječi koja ima snagu da osvjetli našu stvarnost, pa i ona pitanja koja danas stoje pred Crkvom, kao što su problemi mladih... Određena egzistencijalna pitanja rasvjetljavaju se na konvivencijama. Ali teme se obrađuju u izravnom susretu s Božjom riječi kroz katehezu, molitvu i skrutinij...”

4) Neokatekumenski rad u svojoj *metodi* posebno ističe tri momenta:

a) *Božja riječ* koju se prihvaća kao svjetlo kojim neokatekumen otkriva svoju stvarnost i ulazi u dubinu svoga bića.

„Stoga se život zajednice svodi u najvećoj mjeri na primanje i aktivno sudjelovanje u službi Riječi.”

b) *Zajednica* koja se okuplja unutar župne zajednice i zajedništvo koje se oblikuje unutar malih zajednica. Zajednica je uvjet i prostor vjere. Neokatekumenska zajednica rađa se evangelizacijom.

„Na svom putu i sama se osposobljava da se kroz karizme pojedinaca iz svoje sredine uključi u evangelizaciju.”

U tome se nadahnjuje likom Bl. Dj. Marije i starokršćanskom slikom Crkve kao majke.

c) *Liturgija* je treći oslonac na *putu*. Ona je, osobito euharistija, odgovor na Božju riječ, radosno slavljenje i zahvaljivanje za Božje djelovanje u nama.

5) *Plodove* ovog iskustva nalazimo u razvijanju karizmi za različita djelovanja u zajednici i župi: „katehetsko, karitativno i drugo”.

6. SEMINARI ZA EVANGELIZACIJU CRKVE (fra Zvezdan Linić)

1) *Nastajanje, naziv, svrha i specifičnost*. Seminari su dio šireg pokreta koji nastaje u kršćanskim zajednicama prije tridesetak godina: najprije kod protestanata (posebno u Pentekostalnoj crkvenoj zajednici), a u zadnje vrijeme i kod pravoslavnih. Naziv nije jednoobličan, nego je uvjetovan nacionalnim razlikama, mentalitetom i tradicijom. U tom smislu pokret je dobivao različite nazive: „karizmatiski

pokret”, „pokret u Duhu”, „molitveni pokret”, i dr. Unatoč razlikama, nakana je u pokretu jedinstvena:

„da se u srcima vjernika iskustveno, koliko je to na planu vjere moguće, doživi Bog... traganje za živim Bogom posebno je oslonjeno na molitvu. Ono što je možda specifično u svemu tome jest upravo ovo molitveno iskustvo u zajednici onih koji skupa mole i kroz molitvu rastu... Kod nas su zabilježena prva iskustva organiziranog rada i buđenja za takvu molitvu pred više od 10 godina (Pioniri su, čini se, dr. T. Ivančić i don B. Medvid).”

2) *Ciljevi i oblikovanje rada.* Iz sintagme „organizirani seminari” – prvog naziva za pokret kod nas –

„proizlazi i jasan cilj: da odrasli kršćanin prođe kroz... iskustvo opredjeljenja za Isusa Krista i predanja Bogu, budući da u redovitoj masovnoj vjerskoj praksi redovito kršćani sve to 'obave' još u dobi kad se ne mogu zrelo i odraslo opredijeliti za Boga”.

Poslije će se ti seminari nazvati „seminar za evangelizaciju Crkve”. U tome je došao do izražaja i drugi cilj: evangelizacija cijele Crkve, da ona u svim svojim članovima (posebno laicima) postane evangelizacijska. Praktični rad oblikuje se seminarima. Molitvi i meditaciji u grupi daje se posebna važnost, jer bez toga nema iskustva vjere. Ono što se seminarom pokrenulo, produbljuje se u molitvenim grupama.

3) *Dometi i uvjeti.* Svjedočanstva kršćana koji su napustili vjeru i kršćana tradicionalne vjere govore da *iskustvo* pokrenuto i stečeno seminarom za njih znači „autentični porast kvalitete vjere i susreta s Bogom”. Molitvene grupe postaju „rasadišta angažiranih laika korisnih u svakom pogledu za život u urednom pastoralnom centru ili župi”. Odaziv na seminare u našoj Crkvi je velik. Godišnje se organizira pedesetak seminara. Oni se sve više uklapaju u župne zajednice, uz uvjet da se seminarima ne pristupi kao „novom pastoralnom mamcu” i da se molitvene grupe ne zatvaraju u sebe. Te se poteškoće lakše prevladavaju ukoliko je i svećenik, kao predvodnik, zahvaćen tim iskustvom.

II. INTERDISCIPLINARNA KRITIČKA INTERPRETACIJA

Pastoralno-katehetsko djelovanje je praksa na koju se treba permanentno kritički osvrtni. Danas se tome pristupa interdisciplinarno. Izabrali smo sedam struka, ona stajališta koja su najviše zastupljena u religioznom odgoju i katehezi.

U svojim refleksijama interpretatori vode računa o pretpostavci da izvjestitelji nisu opisali isključivo ono što se stvarno u njihovim pokretima – grupama događa. Naime, općenito se događa da su u takvim situacijama relatori skloni opisivati „idealnu” sliku: ono što bi trebalo biti (ciljevi).

I. SOCIO-RELIGIOZNO STAJALIŠTE (dr Jozo Vasilj)

Ovi primjeri, kaže kritičar, vrijedni su pažnje i priznanja sviju sudionika na ovom Tjednu. No slušajući izvještaje, dobiva se dojam da su to „najljepši cvjetovi

koji rastu u vrtu". Zato on misli da bi se prava slika o sadašnjem stanju i djelovanju pokreta i grupa dobila onda kada se u diskusiju uključe i ostali sudionici Tjedna. Naime, sociolog misli da se u izvještajima ne govori o vrlo značajnim elementima. Na primjer, mučno nastajanje ovih grupa kao i funkcioniranje u njihovu teškom hodu. Zatim, prelazi se preko pitanja „sukoba”. Nešto malo od toga ima, ukoliko se može zaključiti između redaka. On misli da se i ovdje može govoriti o „sukobu” kao popratnoj pojavi društvenog života. Po držanju kritičara problemi nastaju u odnosu između „pokretačke kvalitete” (karizme) i institucije. Nedostaju nam i elementi koji su značajni za stvaranje grupe. Sociolog pretpostavlja da su sudionici ovog Tjedna kao pastoralni radnici zainteresirani za ovo pitanje. Mogao bi netko od njih reći: „Pa zašto ja provedoh dvadeset ili trideset godina svećeništva kada (u svjetlu ovih izvještaja) ništa nisam uradio?” U tom kontekstu kritičar ističe da se njihov rad ne može ne vrednovati. Osim toga, on smatra da bi sa sociološkog stajališta trebalo navesti neke točke koje se odnose na život i rad svake grupe, pa tako i crkvene. Važne bi bile ove pojedinosti: komuniciranje među članovima i između voditelja grupa i pokreta. Zatim, ne treba se bojati reći „organizacija”, „grupa” ili „pokret”. Ne treba se od toga ograđivati zato jer je riječ o religioznoj vrijednosti. „Očekivao sam”, kaže, „da će izvještaji opisati sliku *lidera*, vođe, župnika ili nekog drugog od grupe.” Propustilo se možda što je najvažnije: izvještaji nisu iznijeli „propale slučajeve”, bez kojih se o iskustvima ne može govoriti, posebno na ovom području.

Umjesto zaključka ova je kritika istaknula da su izvještaji previše govorili o idealnoj slici pokreta i grupa koja nam je već dovoljno poznata iz udžbenika.

2. FILOZOFSKO-ANTROPOLOŠKO STAJALIŠTE (dr Vj. Bajsić)

Zbog „lijepeg prikazivanja” izvještaji kritičara u početku su doveli u sumnju da uopće nešto kaže. Primijetio je zatim da govorimo o mladima, a mladi nisu prisutni. To je ilustrirao s jednom usporedbom: „Imao sam u Rimu jednog kolegu koji je na kraju rata uspio uspostaviti vezu sa svojim kod kuće. Piše mu otac: svi smo dobro, samo stara majka ne vidi dobro. Pođi, molim te, k jednoj ženi od 60 godina i zamoli je da ti dadne mjeru svojih naočala te je pošalji k nama...” Time se, kako kaže, nije mislio rugati, nego ukazati na to da u predstavljenim iskustvima filozofski metodologija nije sasvim jasna. Na Tečaju je bilo rečeno da bismo morali slušati mlade; ono što mladi kažu. Na koncu svega ispada da mi imamo probleme sa samim sobom, a ne s mladima. Odnosno, mladi imaju probleme s nama.

Ovdje (na Okruglom stolu) mladi su stavljeni u izlog. U izvještajima su govorila samo dvojica mladih, osim toga pripadaju grupi u kojoj ima i starijih. Ostale izvještaje podnijeli su odrasli. „Ne kanim se rugati, nego me pomalo zabrinjuje jedna činjenica. Još u prošlom stoljeću bilo je različitih organizacija. Prije rata postojale su velike organizacije mladih. Danas ne možemo lako organizirati ljude, pogotovo kada se promijeni ambijent. Istina, s mladima je to toliko lakše raditi što su oni sami po sebi skloni okupljanju. Radi se o prijelaznoj dobi koje ne traje dugo. Veoma bi me interesiralo što će se s njima dogoditi kada budu stariji. Prema mojem iskustvu najvažnije stvari su se dogodile poslije tridesete godine. Time ne mislim

obezvrijediti rad s mladima. Ja sam također prošao kroz jednu grupu. Mladi su me sami pozvali. Više godina smo bili zajedno, dok nisu odrasli. Sklopili su brakove i time je grupa nestala. Ona je postojala dok su se mladi lijepo osjećali zajedno. Nisu htjeli u grupu prihvaćati nove članove i tako je kontinuitet grupe prestao. Za mene je to problem. Ne mislim omalovažiti prirodnu sklonost mladih prema grupi. Ali kada dođu u brak, kada su zaokupljeni djecom i poslom, teško ih je dobiti na tjedne sastanke. S druge strane, i čovjek se sam iznutra mijenja.”

Umjesto zaključka, Vj. Bajsić je istaknuo ovu misao: rad s mladima treba vrednovati. No na temelju njegova iskustva u radu s grupom ne može reći da se na koncu uspjelo stvoriti očekivano zajedništvo; ono je nekako uvijek ostajalo na ljudskoj razini, manje-više sa svim svojim problemima.

3. VOĐENJE ŽUPNE ZAJEDNICE (vlč. D. Labaš)

Kritičar je najprije istaknuo kriterij prosuđivanja: to su različiti tipovi pripadnosti vjernika župnom zajedništvu. Među ostalima, „najbliži krug jesu članovi vjeronaučnih i molitvenih zajednica”. Prema iskustvu i promatranju župnika D. Labaša: „U Zagrebu duhovni pokreti i grupe mladih imali su i mogu imati pozitivne i negativne utjecaje na život župe i na izgrađivanje župne zajednice.”

Positivan utjecaj sastoji se u mogućnosti unošenja živosti, dinamike i kreativnosti. Osim toga, u manjim skupinama i zajednicama u različitim prilikama lakše se ostvaruje evangelizacija, prvo buđenje kršćanske vjere u mladima i etape rasteinja u vjeri kroz katekumenske stupnjeve. Time se mladi uvode u život i vjeru kršćanske zajednice.

„U manjim zajednicama mladi mogu stvarnije doživjeti zajedništvo Crkve i mogu primati nadahnuća za svjedočenje vjere i za apostolat.”

U gradovima, gdje su župe velike i trpe od nepovezanosti svojih članova, manje zajednice duhovnog pokreta ili molitvene i vjeronaučne grupe mogu postati mjesta gdje vjera dozrijeva i gdje se doživljava iskustvo zajedništva i osobnog susreta s Bogom.

Kritičar ističe da mladi, koji su uključeni u međužupske i međubiskupijske pokrete ili zajednice, mogu svojim apostolatom i svjedočenjem pridonositi župi u kojoj stanuje i žive. Važno je da nisu odviše obuzeti radikalnim kritičkim duhom koji ih distancira od redovitog liturgijskog i župnog zajedništva te da znadu uspostaviti povezanost sa župom i zajednicom gdje se događa njihov redoviti život.

Negativan utjecaj pokreti i grupe vrše onda kada ne preuzimaju ulogu kvasca ili jezgre u župnoj zajednici, nego se grupiraju u skupinu, koja se smatra „elitom”, a svoje zajedništvo doživljava u odijeljenosti od drugih.

Positivan utjecaj pokreta i grupa uvelike ovisi o timskom radu župnih pastoralnih djelatnika pod vodstvom župnika.

„Ako oni međusobno u svojim odnosima nisu Crkva, ne može se oko njih okupljati autentična Crkva, nego pojedine grupacije koje raslojavaju zajednicu župe.”

U svom kritičkom promatranju D. Labaš je istaknuo tri obilježja zrele vjere za koju bi trebali svoje članove odgajati svi pokreti i grupe. To su:

– sposobnost sudjelovanja u liturgiji druge zajednice, bez obzira kakva je i gdje se nalazila;

- svijest širine katoličke vjere i zajedništva;
- svjedočenje u okviru prostora stanovanja i radnog mjesta.

Ukoliko se ovi ciljevi ne ostvaruju, onda pokreti i grupe mogu mlade vjernike tako formirati da se oni udaljuju od konkretne prisutnosti u svojoj sredini i u svojoj župi.

U interpretaciji, sa stajališta vođenja župne zajednice, D. Labaš je veoma inzistirao na kriteriju crkvenosti i umjesto zaključka istaknuo:

„Smatram da su pokreti i manje zajednice velika šansa i dar Božji za našu Crkvu i za male župne zajednice. Po njima one mogu doživljavati obnovu vjere zajedništva, mogu življe prenositi vjeru mladim naraštajima, ali treba posvetiti veliku pažnju da ih se ne udaljuje od konkretnog života.”

4. EKLEZIOLOŠKO STAJALIŠTE (Z. B. Šagi)

U uvodnoj napomeni, pozivajući se na: 1 Kor 12,13; Iv 17,11; 21–23 i na LG 1 i 8, Z. Bono Šagi je iznio teološke refleksije o otajstvu Crkve koja se očituje u *zajedništvu* (koinonia-communio) i u *zajednici* (communitas).

Radi toga, s pastoralnog gledišta, izgrađivanje zajedništva moramo promatrati u stalnom dinamičnom usponu. Iako nam vidljivo dolazi u prvi plan, ipak se ne smije tako postupiti kao da je riječ o organiziranju nekog društva (zajednice u čisto sociološkom smislu). Crkvena zajednica kao ostvarenje otajstvenog zajedništva *među osobama* postaje znak i mjesto spasenjskog događanja. U tom kontekstu kažemo da se Crkva neprestano *sabire* u zajednicu koja raste povijesno i eshatološki do jedinstva ljudskoga roda (LG 1). Ona je u odnosu prema ljudskoj zajednici kao kvasac prema tijestu, duša prema tijelu i sl.

Crkveno otajstveno zajedništvo se prema tome ostvaruje u različitim oblicima ljudskog zajedništva, može se unositi u razne ljudske zajednice. U tom se načinu razmišljanja vidi i odnos crkvene zajednice prema ljudskoj životnoj sredini, s kojom crkvena zajednica dolazi u interakciju. Pita se na kojoj se razini otajstveno crkveno zajedništvo najlakše konkretizira? Ondje gdje može dodirnuti *osobe* i ujedno biti unutar ljudske sredine, da se ne dogodi *bijeg* u neku „nebesku” zajednicu. Kritičaru se čini da je to ona zajednica koja po evangelizaciji i sakramentima rađa nove članove, koje se nekako inkarnira u ljudsku zajednicu. Dakle, to su one zajednice koje su nesumnjivo *crkvenotvorne*. Za sada je to *župa*. No u njoj su razni oblici ostvarenja zajedništva, kao što su različite ljudske potrebe za zajedništvom osoba.

U tom smislu ova iskustva koja su nam u izvještajima predstavljena samo su izraz tih potreba. Sve je to, nekako, prirodno unutar crkvenog zajedništva.

No za Z. B. Šagija nastaje problem onda kada neke skupine, kao na primjer neokatekumeni, izjavljuju da oni imaju neki novi put rasta vjere po kojem nije važno da li je netko kršten prije ili poslije obraćenja, tj. da li je došao k punoj vjeri prije ili poslije krštenja (čak citiraju papu u tom smislu). Ne frustrira li se time, postavlja kritičar pitanje, ono *redovno i bitno*: krštenje, inicijacija u vjeru što je čini župa, za volju onog naknadnog? Z. B. Šagi govori iz dugogodišnjeg iskustva provođenja katekumenata (spremanje za krst) odraslih. Po njegovu mišljenju puno je važnije da cjelokupni pastoral župe kao zajednice tako oblikujemo da u njoj bude što više

uočljiv *redovni* put vjere i da on bude dovoljno ozbiljan, a ne da on bude tek nešto formalno, a poslije u nekoj zasebnoj zatvorenoj grupi, „ponavljan” ili imitiran kao nešto ozbiljno.

U kritici se, osim toga, ističe kako valja voditi računa i o tome da je svako ostvarenje otajstvenog zajedništva povijesno dinamično i nesavršeno, te je zato kršćanska zajednica ovisna i o nekom općem „standardu” crkvene svijesti koju ne bi trebalo na laku ruku prezreti, pa reći „mala skupina uvodi u *osravnno* kršćansko iskustvo”, kao da kršteni članovi župe do sada nisu ni u kakvo i kršćanskom iskustvu.

5. PASTORALNO-TEOLOŠKO STAJALIŠTE (dr. J. Ladika)

Sa stajališta pastoralne teologije J. Ladika je najprije istaknuo da je pozitivno to što su svi izvještaji nastojali pokazati kako je u duhu pokreta i grupa razvijen osjećaj crkvenosti i kako žele biti povezani sa župom i njezinom zajednicom vjernika.

No čini mu se da bi trebalo staviti neke primjedbe i napomene. Doslovno kaže: „Takve grupe i male zajednice ne mogu težiti k stvaranju neke 'super-Crkve', takve naime u kojoj ne bi bilo mjesta za druge vjernike u zajednici. Crkva već postoji, oni su u njoj i iz nje izrasli. Njihova je zadaća da tu Crkvu obnavljaju svojim darovima za koje smatraju da ih imaju.”

Nadalje je ukazao na potrebu da djelovanje pokreta i grupa vodi računa o redovitom pastoralu:

„Naše vjerničke zajednice već imaju od Crkve i hijerarhije organiziranu redovitu pastoralnu aktivnost, načine evangelizacije, kateheze, dijakonije, sakramentalnog posvećenja. Način života i rada gore spomenutih malih zajednica jest izvanredni način, i ukoliko su od Duha poticane i vođene, dar su zajednici Crkve kao elemenat njezina poživljenja, obnove i procvata. Treba naime izbje-gavati da se vjernici procjenjuju i klasificiraju po tome jesu li ili nisu uključeni u takve grupe: biti, raditi i živjeti u takvoj maloj zajednici uvijek treba biti plod Duha za poživljenje Crkve.”

Umjesto zaključka kritičar upozorava da Crkva, naročito hijerarhija, treba procijeniti svaku takvu grupu i prihvatiti sve ono dobro što ona može vjerničkoj zajednici pružiti.

6. PSIHOPEDAGOŠKO STAJALIŠTE (mr. V. Badurina)

U zadnjih dvadesetak godina, kaže stručnjak u psihopedagogiji, pojava grupe sve više utječe na znanstvenu i političku refleksiju. Nadati se je da će pojava grupa, koliko je povezana uz problematiku mladih, naći svoje dužno mjesto i u našoj domaćoj teološkoj refleksiji.

Zatim je ukazao na pitanje što mladi traže i očekuju od duhovnih pokreta i manjih grupa. U tri točke opisuje rezultate do kojih su došla različita istraživanja.

1) Mladi ljudi u duhovnim pokretima i manjim grupama traže sigurnost. Nalaze je u bratsko-sestrinskoj zajednici istomišljenika u kojoj ne vlada konkurencija i rivalstvo, nego toplina i prijateljstvo, međusobna naklonost. Traže nadoknadu manj-

kavih odnosa u obitelji, žele izbjeći osjećaj osamljenosti. Grupa im pomaže da stvore „novu obitelj, spasajnsku obitelj”.

2) Mladi ljudi u grupama traže poruku koja će biti uvjerljiva i za koju se isplati založiti. Ta težnja odgovara njihovoj potrebi za autoritetom, za orijentacijom, smislom. Mladi osjećaju kao da su ostali bez svega spomenutoga. Zbog erozije tradicionalnih autoriteta, traže nove uzore.

3) Mladi su u potrazi za iskustvom samih sebe. Osjećaju da su strani samima sebi, i zato traže intenzivniji doživljaj vlastite egzistencije, opipljivo iskustvo samoga sebe. Traže živu praksu nasuprot mrtvoj teoriji.

U zaključku se ističe da na sve ove načine mladi pronalaze pristup svetome, što im daje osjećaj da su spašeni.

7. PASTORALNO-KATEHETSKO STAJALIŠTE (dr. M. Šimunović)

S pedagoškog i katehetskog stajališta moglo bi se reći da je rad u ovim skupinama, kada je riječ o metodologiji, u glavnini kerigmatskog tipa, makar ne u potpunosti. To znači da se iznosi poruka, konkretno neki biblijski tekst, tumači se i prihvaća bez nekog posebnog traženja i opiranja. Traži se često bezuvjetno obraćenje.

Samo tumačenje teksta prepušta se često dobroj volji i karizmatikom nadahnuću pojedinca, uglavnom vodi grupe. Postoji opasnost da se dogodi proizvoljno tumačenje, koje grupa samo prihvaća, pogotovo ako je posrijedi autoritet i ugled voditelja (bilo svećenika ili nekog drugog iz grupe).

Naglasak je na duhovno-komunitarnom aspektu, dakako u okviru same grupe, što može pospješivati mentalitet određenog „duhovnog samouživanja”. Izvlačenje čovjeka iz svakidašnjice u svojevrsno „novo nebo i novu zemlju”, kao određeni bijeg od stvarnosti, daje dojam kako je riječ o neutjelovljenom tumačenju Biblije, bez obzira na konkretno društveno-kulturno podneblje.

S metodološkog stajališta također treba reći kako postoji opasnost da se ne vodi dovoljno računa o rezultatima suvremenih odgojnih znanosti koje omogućuju da se izrade planovi koji odgovaraju uvjetima i mogućnostima osobama u razvoju. Konkretnije, često nedostaje prisutnost poznavanja pedagoških datosti, svojstvenih pojedinoj dobi. Nije dovoljno voditi isključivo računa o duhovnoj dimenziji, a zanemariti pitanja i probleme osobe u razvoju, kako bi došlo do integracije vjere i života. Nije dovoljno da se netko lijepo osjeća u vjeri samo u nekim momentima života, već na svim područjima, u konkretnom životu (u školi, na radnom mjestu) kao kompletna ličnost.

Svaki odgojni rad treba biti i uvođenje u Crkvu, u život i rad kršćanske zajednice, upravo ono što je pokazala grupa mladih iz župe Utrina. Osjećaj za Crkvu, dimenzija crkvenosti i zauzetosti u poslanju Crkve u konkretnoj župnoj zajednici trebaju biti vidni plodovi odgoja u vjeri djece, mladih i odraslih. Bojati se je da se određene grupe apstrahiraju od zahtjeva Crkve danas, od njezinih dokumenata i smjernica u vidu izgradnje Crkve „iznutra” i u vidu njezina poslanja „prema vani”, u vidu evanđelizacije javnosti, a ne samo u vidu pojedinih osoba.

III. DISKUSIJA U PLENUMU

U početku se diskusija, uglavnom, usredotočila na pitanje uloge narodne i marijanske pobožnosti u obnovi pastoralno-katehetskog rada s mladima. Tijekom diskusije posebno se u tome isticala nekolicina mladih koji se okupljaju oko *Lista mladih – MI*. Po njihovu mišljenju osnovni problem u suvremenom radu s mladima jest napuštanje pučke i marijanske pobožnosti. U tom smislu preporučivali su gore spomenuti list koji u mladima promiče tradicionalne vrijednosti.

P. Krstičević, svećenik splitske nadbiskupije, aktualnost je tog pitanja obrazložio dvojakim argumentom. Prvo, biskup Graza Weber (Austrija) potiče svoje svećenike da u obnovu pastora ugrade i narodnu pobožnost. Drugo, u našoj izdavačkoj crkvenoj djelatnosti, po njegovu poznavanju, ne nalazi se ništa od narodne pobožnosti.

Jedan laik, Nikola, koji je zaposlen u društvenom sektoru i koji ima iskustvo s nekoliko crkvenih pokreta, ukazao je na nekoliko problema i dao prijedloge za njihovo rješavanje. Po njegovu mišljenju problem *zatvorenosti grupa* mogao bi se prevladati razvijanjem osjećaja za međusobne susrete u slobodno vrijeme (npr. poslije vjeronaučnih susreta i nakon euharistijskih slavlja). Drugo, po njegovu mišljenju, za mlade vjernike nije osnovno pitanje pučka i marijanska pobožnost, nego kršćansko svjedočenje u javnom životu. Postoji opasnost da mladi vjernici postanu *običajnici* ili *crkvenjaci*, što je daleko od svjedočenja. Sugovornik je na kraju predložio da to postane predmet teološkog istraživanja.

Usljedilo je pismeno pitanje terminološke naravi. Traži se obrazloženje zašto se rabi riječ skupina, a ne zajednica, jer da su apostoli prije primitka Duha Svetoga bili skupina, a poslije su bili zajednica.

Vj. Bajsić je odgovorio da je skupina grupa, a grupa se definira kao mnoštvo ljudi s podijeljenim ulogama, tj. jedan od drugoga nešto očekuje. Riječ skupina ili grupa vrlo je širokog značenja. Ako kažemo skupina ili grupa, time ne nijećemo zajednicu. Te je pojmove definirao, kaže Vj. Bajsić, Z. B. Šagi u svojoj interpretaciji.

Mladi laik Pavao nije zadovoljan s odgovorom, te traži odgovor na pitanje u čemu se sastoji razlika između skupine i zajednice. Naime, po njegovu shvaćanju, skupina je skupina ljudi. Zajednica pak znači *biti zajedno*, kretati prema cilju koji ljude spaja. U tome se onda rađa i veća svijest međusobne odgovornosti.

Vj. Bajsić dopušta takvu interpretaciju. Osim toga podsjeća na činjenicu da mi prevodimo riječ grupa, koja ima psihosociološko značenje, s riječju skupina. Ako se skupina uzima jednostavno kao „hrpa” ljudi, onda je jasno da između toga i zajedništva ima velike razlike, ali skupina se upotrebljava stručno za jedan skup ljudi s podijeljenim ulogama. Znači da oni sačinjavaju nešto u čemu su jedno, i svaki u tome vrši svoju ulogu.

Nadovezavši se na to pitanje, J. Baričević kaže da se ne bi htio previše opirati odgovoru Vj. Bajsića. Ipak, ne sporeći se previše oko riječi, upozorava da ne treba nijekati negativne konotacije nekih riječi, jer riječi služe komunikaciji. U našoj hrvatskoj terminologiji već se petnaestak godina pokazuje razlika. Da li grupa ili sku-

pina? J. Baričević naglašava da je pitanje kompleksno i da ide u iskustvo. Pred petnaestak godina, kada je u našoj Crkvi počeo grupni rad, nastao je nesporazum. Neki su sustavno izbjegavali riječ grupa. Zašto? Zato što su poistovjećivali grupu s grupaštvom. Tako su počeli rabiti riječ skupina, koja je ambivalentna. Naime, ta riječ može biti, kako kaže Vj. Bajsić, po dogovoru i rabiti se u smislu postavljenog pitanja u kojem sugovornik kaže da se ne osjeća dobro kada ga se naziva skupinom, jer želi biti nešto više.

M. Srakić, kao rektor sjemeništa u Đakovu postavio je pitanje iz svog iskustva. Kaže da ima negativno iskustvo s raznim grupama. Naime, grupe nisu bile izvor bogatijeg zajedništva i većeg elana u sjemeništu. Naprotiv, često su bile izvor razdora, netrpeljivosti i tome slično. Razmišljajući o uzrocima te pojave, M. Srakić je došao do zaključka da se uz grupe vežu osobe koje su afektivno labilne, pa onda kvare cijelu situaciju. U praksi se taj uzrok ne uočava, pa se onda ne razlikuju takvi pojedinci od pozitivne uloge grupe i duhovnosti. S jedne strane treba slijediti neku duhovnost, a s druge strane nije lagano prosuđivati različite smjerove duhovnosti.

U odgovoru je Vj. Bajsić pokušao ukazati na proces koji se u tome događa. Naime, sjemenište je već jedno zajedništvo. Ako unutar toga dođe do stvaranja podgrupa, kao što je riječ u ovom slučaju, jasno je da to vodi uvijek do razdora. Zatim, podgrupe nastaju zato što se ljudi (u ovom slučaju sjemeništarcji) ne znaju uklopiti u veću zajednicu. Ta nesposobnost ukazuje na to da tim ljudima „nešto fali”. Praktično bi se problem morao rješavati ne samo teološki nego i sociološki. Ako se ljudi u Crkvi ne poznaju, traži se samo po sebi kvaliteta boljeg življenja i potreba za većom brigom za bližnjega.

Student teologije (V. god.) fra Mihael osporava izjave M. Srakića i M. Šimunića, koji su, po njegovu mišljenju, previše govorili o negativnim aspektima mladih bogoslova koji su na neki način postali „zaljubljenici” u Isusa Krista, a tu su zaljubljenost doživjeli u skupinama.

Đakon S. Nedić, dominikanac, ukazao je na problem „mladi i glazba u liturgiji”. Po njegovoj procjeni stanje je na tom području veoma loše, pa predlaže da Tečaj, ako ništa drugo, onda barem upozori javnost naše Crkve da se taj problem počinje rješavati.

Više nego pitanje mons. J. Dumić, župnik u Slavonskoj Požegi, upućuje mladim svećenicima i katehisticama molbu da u vođenju grupa mladih budu krajnje obazrivi i metafizički ozbiljni. Njegova je molba opravdana, jer, kako kaže, ima slučajeva da voditelji u početku lijepe rade, a onda napuste zvanje pa dođe do antievanjelizacije.

Na kraju diskusije govorio je dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta B. Duda: „Kada smo planirali ovaj Tjedan, dobro smo proučili koliko je sličnih skupova u Hrvatskoj bilo u Godini mladih. Zaključili smo da skupova ove vrste nije bilo. Unaprijed smo znali da ćemo ovim radom tek probuditi pitanja. Neka nitko ne očekuje da će ovaj Tjedan riješiti sve probleme niti da su to isključivo stvari teologa. I mladi ljudi imaju pravo da o sebi govore i da ih drugi dođu slušati. Svi koji nisu zadovoljni s Tjednom, neka organiziraju Školu koja će rješavati ovaj problem. Ja ću biti jedan od sudionika. Mi smo pokušali upozoriti na taj

izuzetno važan problem: prijenos vjere na mlade. Tri godine smo čekali i oklijevali da ovo stavimo na dnevni red. Nismo imali oglednih iskustava. Možda je ovaj pokušaj neugodan, ali ga primite kao takvog.”

Dr. Alojzije Hobljaj